

Danskernes adfærd og holdninger til corona-epidemien

Resultater fra HOPE-projektet
Professor Michael Bang Petersen
Professor Andreas Roepstorff

28/8/2020

SCHOOL OF BUSINESS AND SOCIAL SCIENCES
AARHUS UNIVERSITET

HOPE

1 HOPE-projektet giver en løbende monitorering af corona-epidemien set med befolkningens øjne

1.1 Baggrund for undersøgelsen

Grundkernen i at håndtere en epidemi er, at befolkningen skal ændre adfærd på centrale områder i deres professionelle og private liv, og de skal gøre det hurtigt. Det er de raskes adfærd i dag, der skaber næste uges smitteudvikling. Er alle grupper i samfundet tilstrækkeligt opmærksomme, føler de sig tilstrækkeligt klædt på, og følger de rent faktisk myndighedernes råd? Disse spørgsmål er afgørende for at stoppe epidemien. I et demokrati kræver det troværdigt politisk lederskab at sikre befolkningens adfærdsændringer. Vi måler derfor også løbende befolkningens bekymringer og deres opbakning til den førte politik. Det er en klassisk samfundsfaglig problemstilling at beskrive og forudsige adfærdsændringer. Vores undersøgelser følger udviklinger i danskernes reaktioner på corona-epidemien på baggrund af vores erfaringer med samfundsvidenskabelig forskning og metode. Datagrundlaget indsamles som del af HOPE-projektet (www.hope-project.dk), der er finansieret med 27 millioner kroner af Carlsbergfondet.

Michael Bang Petersen

Professor, PhD
Department of Political Science
Aarhus University, Denmark

Andreas Roepstorff

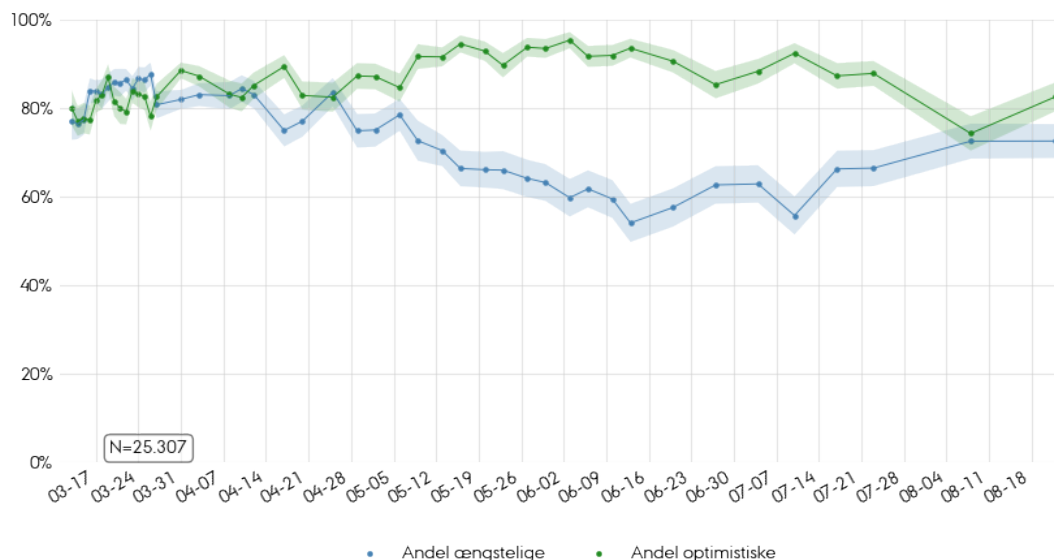
Professor, PhD
Interacting Minds Centre
Aarhus University, Denmark

1.2 Hovedresultater fra undersøgelsen - 28. august 2020

- Befolkningens ageren under smitteudbruddet i august tyder på, at befolkningen er handleparat og hurtigt kan omstille sig, når smitten stiger.
- I takt med de stigende smittetal steg bekymringen for coronavirus. Nu hvor smittetallene har forbedret sig begynder bekymringen at stabilisere sig. Ligeledes er optimismen igen steget efter at have været på det lavest niveau siden marts. Det er vigtigt fortsat at være opmærksom på at sikre en høj grad af optimisme, så folk forbliver psykologisk rustet til en lang periode med en ændret hverdag.
- Den stigende smitte skabte også en højere grad af oplevede adfærdsændringer. Ligeledes rapporterer danskerne også om et fornyet fokus på håndhygiejne. En fortolkning er, at danskerne slækker på adfærden, når smittetallene ser gode ud, men strammer op igen, når smittetallene forværres. Yderligere fund fra HOPE-projektet understøtter dette (<https://bit.ly/3jA797B>). Dette tyder på, at befolkningen har et psykologisk handleberedskab ift. coronavirusen, som kan aktiveres, når det er nødvendigt.
- I forlængelse heraf ser vi, at lanceringen af mundbind, som et nyt værktøj mod coronavirus, ikke har røkket ved danskernes høje oplevelse af at vide, hvordan man bør handle i forhold til virus. Det tyder på en relativt høj grad af handlekompetence og omstillingsparathed.
- Det danske samfund skal leve med coronavirus i mange måneder endnu. Et fremadrettet fokus bør derfor være at gøre det så nemt som muligt at overholde sundhedsrådene. Det kan kræve, at myndighederne udvikler og deler konkrete 'best practices' snarere end blot at kommunikere abstrakte principper om håndvask og afstand. Under den første del af nedlukningen var kommunikation af bekymring og værdimæssige appeller vigtig som motivation til adfærdsændringer, mens den vigtigste faktor for den konkrete smitteforebyggende adfærd var en klar forståelse af sundhedsrådenes indhold (<https://psyarxiv.com/uzwgf/>). Her kan der være brug for at forny dette indhold i lyset af, at samfundet hverken er helt lukket eller helt åbent. Det er også muligt, at der ikke er en oplevelse af, at centrale dele af danskernes virkelighed reelt understøtter smitteundvigende adfærd. Her kan der være behov for øget kommunikation til de niveauer, der er med til at sætte rammerne for dagligdagen, eksempelvis arbejdsgivere, butikschefer, institutionsledelser etc.

2 Efter at have været på laveste niveau siden marts, er optimismen igen stigende. Bekymringen er høj men stabil.

2.1 Udvikling i danskernes holdning til corona-epidemien

Note: N = 25.307. Det skraverede område indikerer 95% konfidensintervaller. Figuren viser udviklingen i andelen, der har svaret "I nogen grad" eller "I høj grad" til følgende spørgsmål: "I hvilken grad frygter du konsekvenserne af den nuværende situation med corona-virussen" og "2) I hvilken grad er du optimistisk i forhold til at Danmark indenfor den nærmeste fremtid kan få kontrol over corona-virussen."

2.2 Vi forventer, at corona-krisen forløber i tre faser

Fase 1: Ændring af hidtige vaner

Her er det afgørende, at befolkningen oplever en balance mellem ængstelighed og optimisme. Borgere skal være ængstelige nok til at kunne ændre deres vaner, og optimistiske nok til, at de er motiverede til det.

Fase 2: Etablering af nye vaner

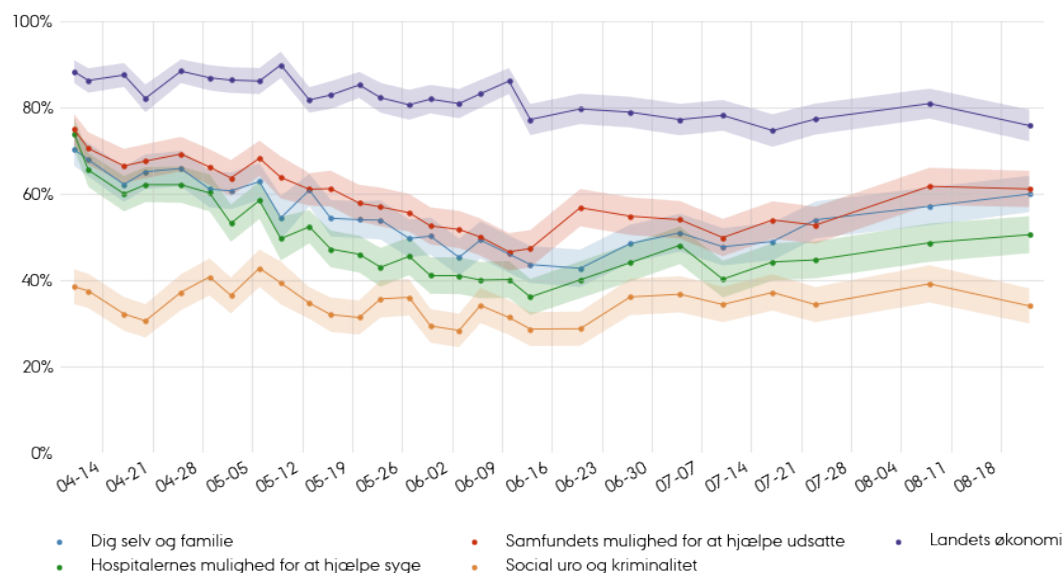
Når befolkningen har lært at "stå sammen om at holde afstand" skal disse vaner grundfæstes og en ny hverdag begynde. Ængstelse på dette tidspunkt kan være tegn på mental mistrivsel, og det er vigtigt, at befolkningen kan bevare optimisme under isolationen.

Fase 3: Fastholdelse af nye vaner

Under genåbningen af samfundet placeres ansvaret for at "holde afstand" på den enkelte. Fra et smitteteperspektiv er det derfor vigtigt, at gøre det så nemt som muligt at gøre det rigtigt. Det er vigtigt at være opmærksom på, at optimismen under dette lange seje træk bevares samtidig med en dalende bekymring ikke fører til et tilbagefald til de gamle vaner. Hvis smittespredningen stiger for meget, kan det medføre nye behov for at lukke lokalt ned og dermed en tilbagevenden til Fase I.

3 Siden juli har der været en stigende bekymring for smitte og konsekvenserne for I) sig selv og sin familie, og II) hospitalernes mulighed for at hjælpe de syge. Den største bekymring er fortsat den danske økonomi.

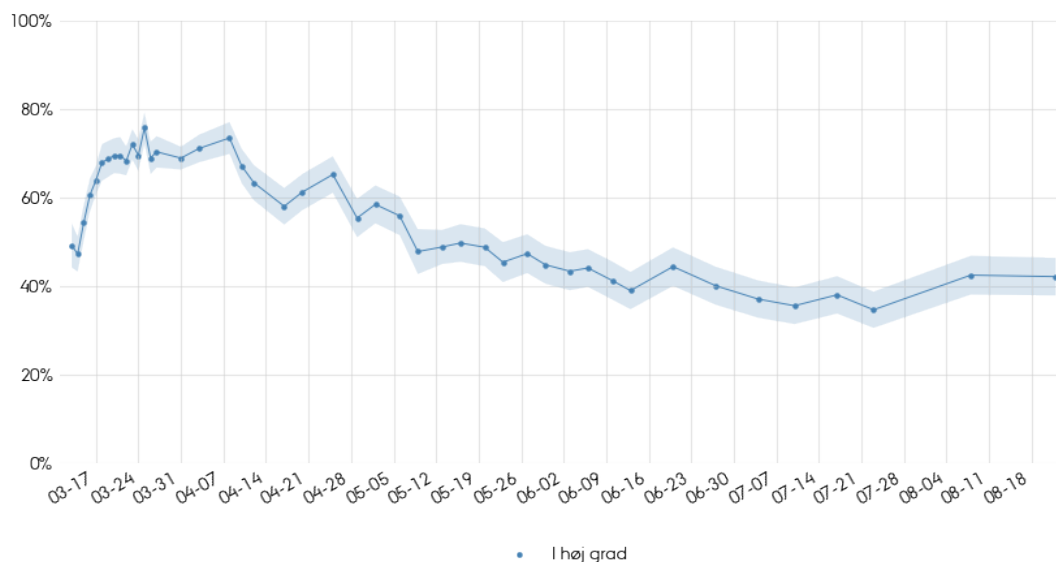
3.1 Udvikling i danskernes bekymring

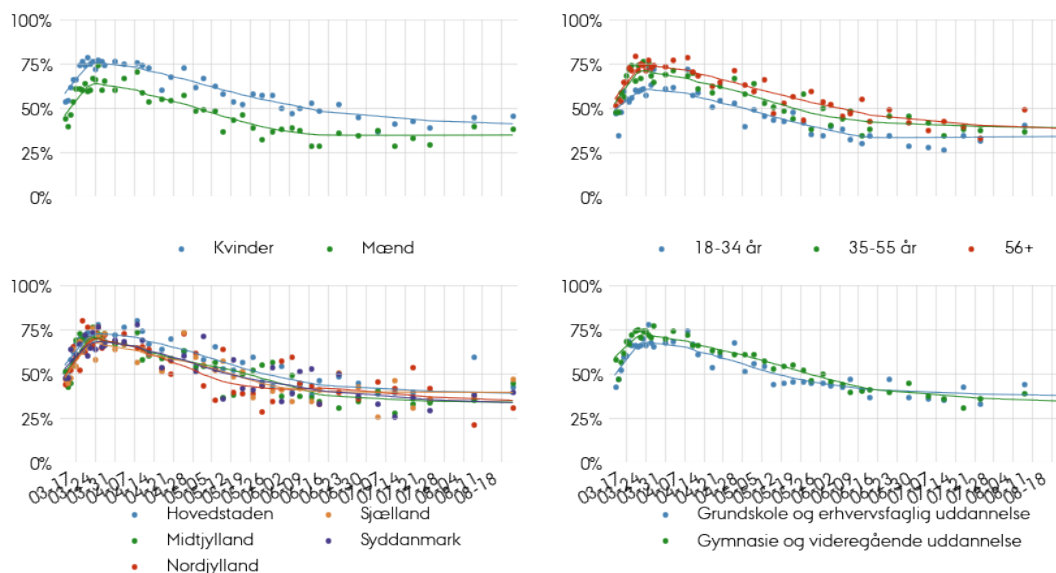
Note: N = 13.878. Det skraverede område indikerer 95% konfidensintervaller. Figuren viser udviklingen i andelen, der har svaret "I nogen grad" eller "I høj grad" til følgende spørgsmål: "I hvilken grad er du bekymret for konsekvenserne af corona-virussen... 1) for dig og din familie?, 2) for hospitalernes mulighed for at hjælpe syge?, 3) for samfundets mulighed for at hjælpe de udsatte?, 4) på social uro og kriminalitet?, 5) på landets økonomi?"

4 Graden af oplevede adfærdsændringer nåede det laveste niveau i slutningen af juli, men siden er der sket en lille stigning i andelen, der i høj grad oplever at have ændret adfærd. Det er yngre mænd som i mindst grad oplever at have ændret adfærd.

4.1 Andel af befolkningen, der oplever høj grad af ændret adfærd

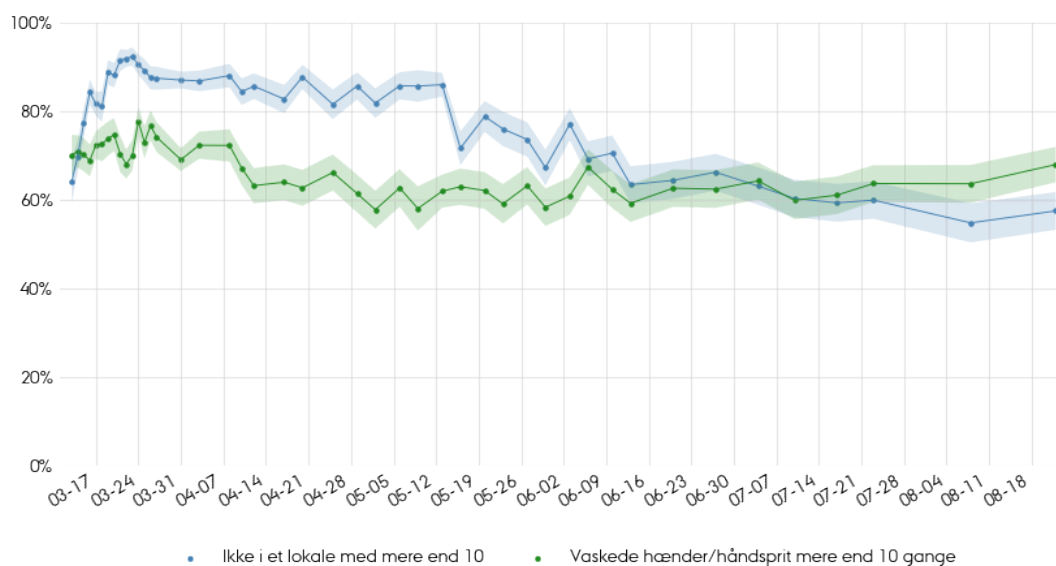
4.1.1 Udvikling i danskernes adfærd fordelt på demografiske variable

Note: N = 25.307. Det skraverede område indikerer 95% konfidensintervaller. Figurene viser udviklingen i andelen, der har svaret "I høj grad" til følgende spørgsmål: "I hvilken grad føler du, at den nuværende situation med corona-virussen har fået dig til at ændre adfærd for at undgå at sprede smitte?", opdelt på henholdsvis køn, alder, region og uddannelse.

- 5 Andelen af danskere, der undgår lokaler med mere end 10 personer, er på niveau med den første måling i marts. Samtidig er der tegn på en svag stigning i danskernes håndhygiejne. Dette kan tyde på, at danskerne trods de ændrede rammer i forbindelse med genåbningen fortsat er opmærksomme på at udvise smitteforebyggende adfærd.

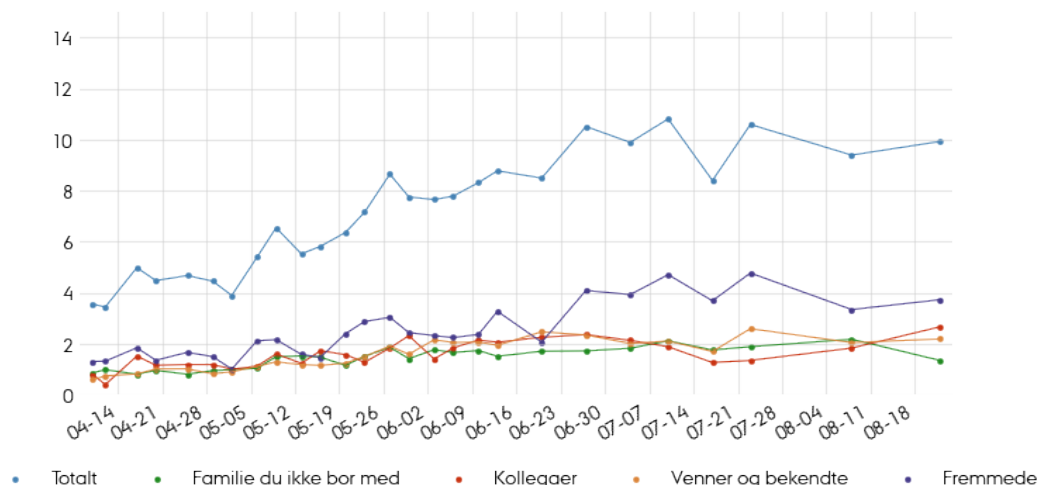
5.1 Udvikling i danskernes selvrapporterede smitteforebyggende adfærd

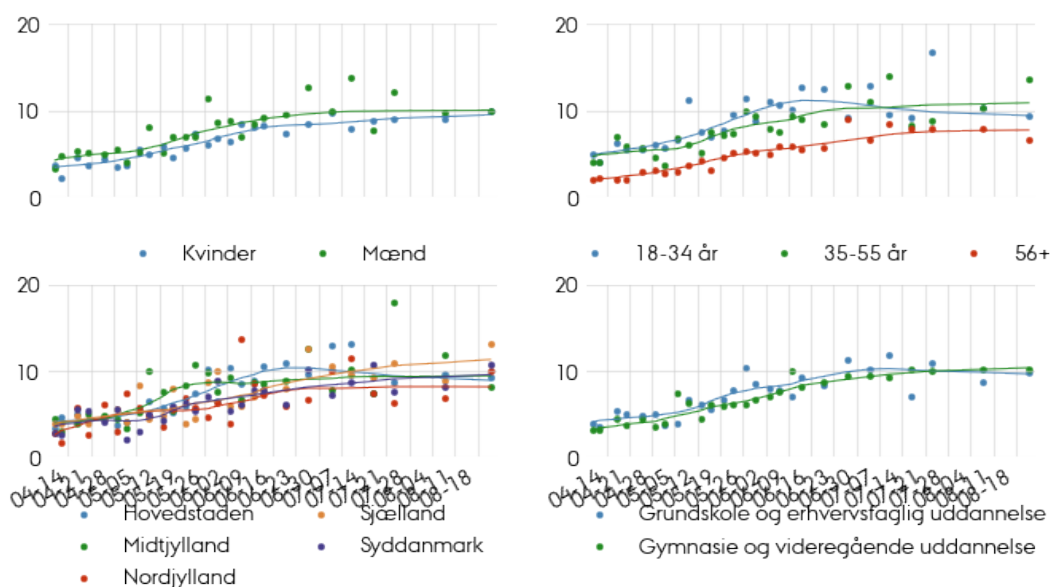
Note: N = 25.273. Det skraverede område indikerer 95% konfidensintervaller. Figuren viser udviklingen i andelen, der har svaret henholdsvis 1) "Nej" og 2) "+10" til følgende spørgsmål: 1) "Var du i et lokale med mere end 10 mennesker i går?" og 2) "Hvor mange gange vil du anslå, at du vaskede hænder eller brugte håndsprit i går?"

6 Antallet af kontakter har stabiliseret sig på omkring 10 kontakter i løbet af et døgn. Fremmede udgør fortsat størstedelen af danskernes kontakter. Efter sommerferien er der sket en stigning i kontakter med kollegaer.

6.1 Udvikling i danskernes kontaktdadfærd

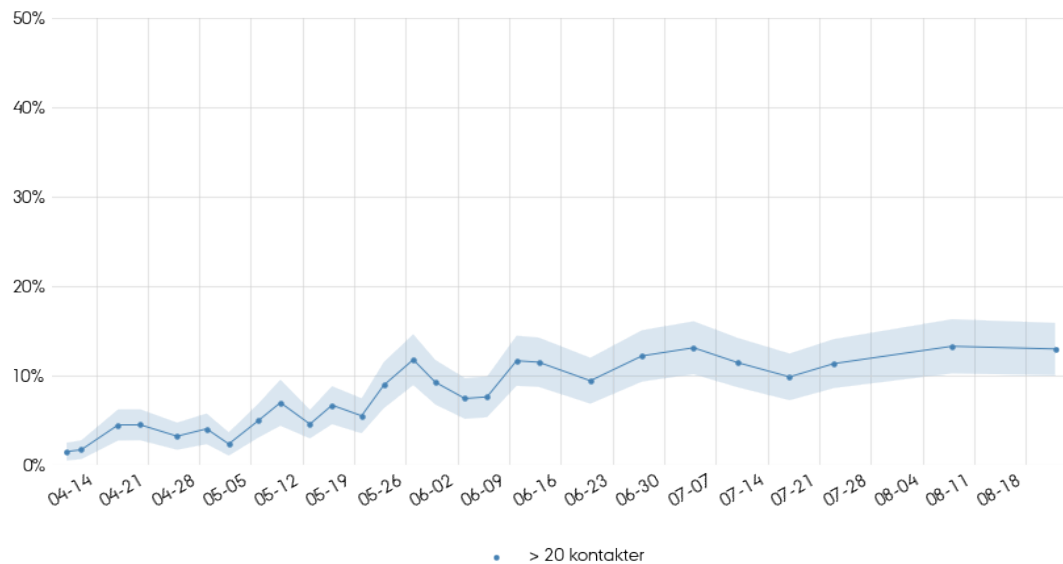
6.1.1 Udvikling i danskernes kontaktdadfærd fordelt på demografiske variable

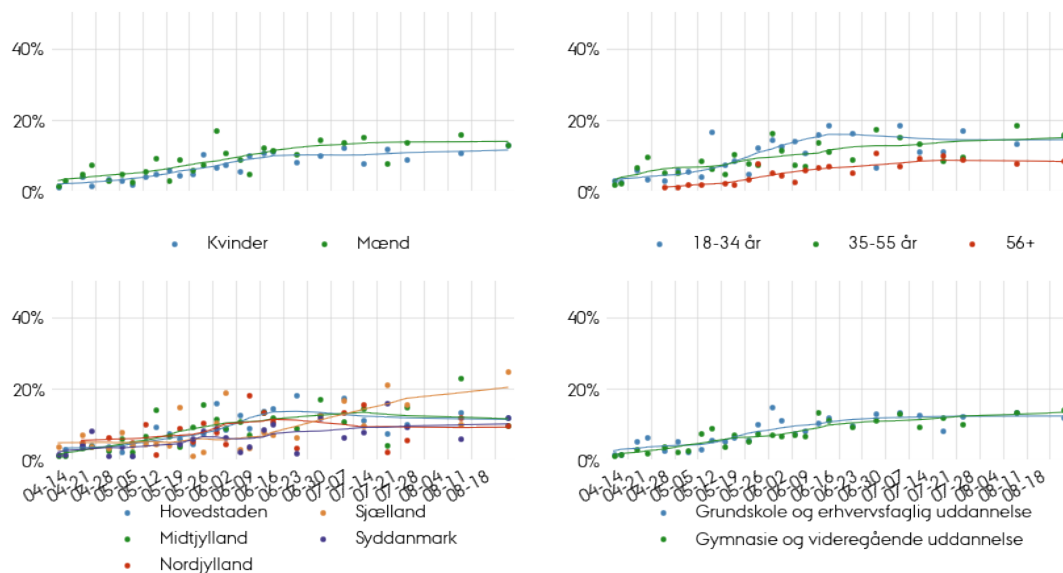
Note: N = 13.799. Figuren viser udviklingen i det gennemsnitlige antal kontakter for henholdsvis 1) Øvrig familie, som du ikke bor sammen med, 2) Kollegaer, 3) Venner og bekendte (dvs. folk du kender navnet på), og 4) Fremmede (dvs. folk som du ikke kendte i forvejen), opdelt på henholdsvis køn, alder, region og uddannelse. Kontakter forstås her som personer, man har været tættere på end 2 meter i mindst 2 minutter.

7 Andelen af danskerne, som har mange kontakter (dvs. mere end 20) på et enkelt døgn, har siden starten af juni været stabil på omkring 10-13 %. Særligt ældre har minimal kontakt til andre.

7.1 Andelen af potentielle superspredere

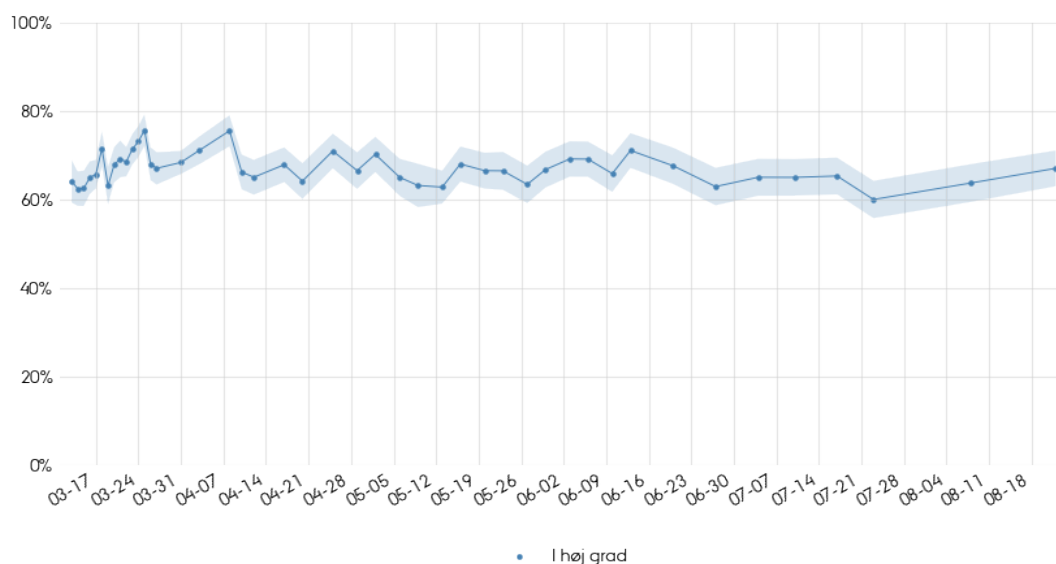
7.1.1 Udvikling i antal med mere end 20 kontakter fordelt på demografiske variable

Note: N = 13.799. Det skraverede område indikerer 95% konfidensintervaller. Figuren viser udviklingen i andelen, der har haft mere end 20 kontakter det seneste døgn, opdelt på henholdsvis køn, alder, region og uddannelse. Kontakter forstås her som personer, man har været tættere på end 2 meter i mindst 2 minutter.

8 Forskning i epidemier viser, at følelsen af at have tilstrækkelig viden er vigtig for borgernes efterlevelse af sundhedsmyndighedernes råd. Andelen af danskerne som føler, at de har den fornødne viden, har været relativt høj og stabil igennem hele corona-krisen.

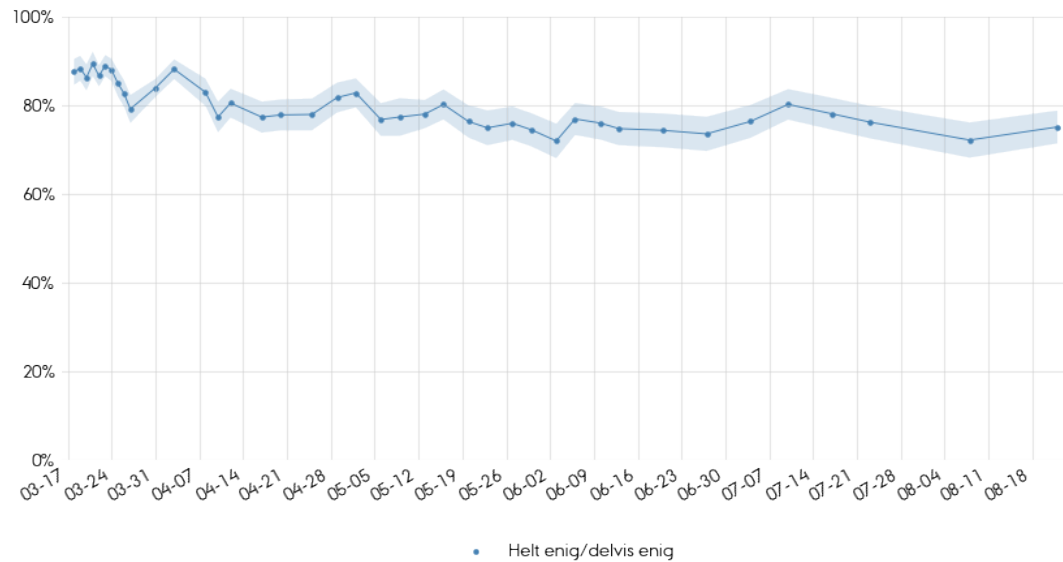
8.1 Andel af befolkningen, der i høj grad føler, at de har tilstrækkelig viden om, hvordan det som borgere skal forholde sig corona-virussen

Note: N = 25.307. Det skraverede område indikerer 95% konfidensintervaller. Figuren viser udviklingen i andelen, der har svaret "I høj grad" til følgende spørgsmål: "I hvilken grad føler du, at du har tilstrækkelig viden om, hvordan du som borger bør forholde dig til corona-virussen?"

9 Gennem hele perioden har der været stor opbakning til den førte politik for at håndtere corona-virussen.

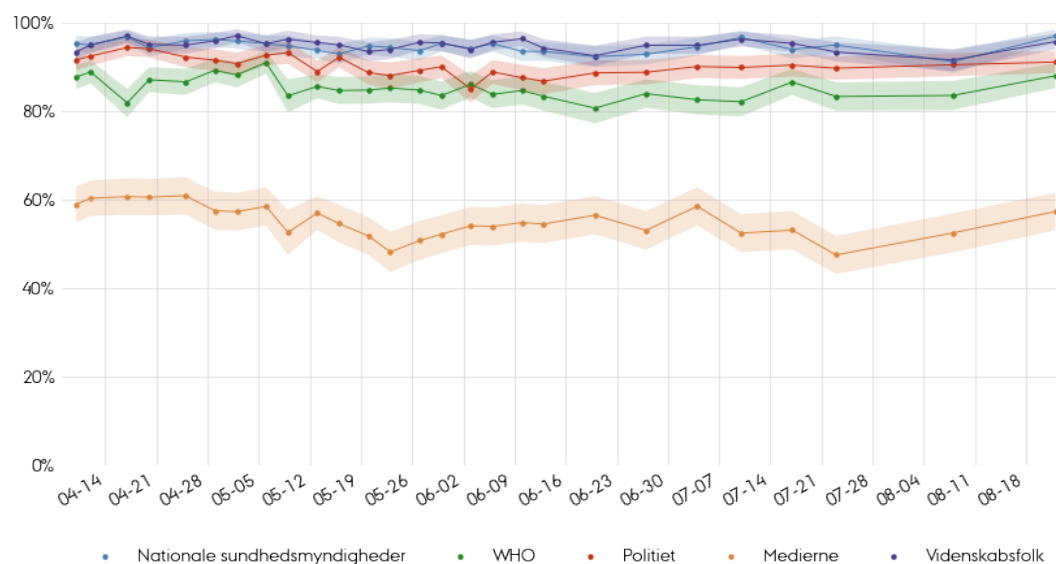
9.1 Udvikling i andelen, der mener, at regeringen har ført den nødvendige politik for at håndtere corona-virussen

Note: N = 22.298. Det skraverede område indikerer 95% konfidensintervaller. Figuren viser udviklingen i andelen, der har svaret "Helt enig" eller "Delvis enig" til følgende spørgsmål: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Regeringen har ført den nødvendige politik for at håndtere corona-virussen."

10 Danskerne har haft et konstant højt niveau af tillid til både de nationale myndigheder, WHO, politiet og videnskabsfolk. Der er et markant lavere niveau af tillid til medierne.

10.1 Udvikling i danskernes tillid til autoriteter og organisationer

Note: N = 13.878. Det skraverede område indikerer 95% konfidensintervaller. Figuren viser udviklingen i andelen, der har svaret "I nogen grad" eller "I høj grad" til følgende spørgsmål: "Hvor meget stoler du på de følgende institutioner, når det kommer til corona-krisen? 1) De nationale sundhedsmyndigheder, 2) Verdenssundhedsorganisationen (WHO), 3) Politiet, 4) Medierne, 5) Videnskabsfolk."